

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Перехід економіки до ринкових умов господарювання обумовив потребу реформування аграрних підприємств на приватних засадах. Трансформування підприємств сільського господарства привело не тільки до зміни форм власності, а й суттєво вплинуло на систему взаємовідносин їх з бюджетом та позабюджетними фондами, методи управління виробництвом, здійснення контрольних процедур за діяльністю суб'єктів аграрного сектора.

В сучасних умовах значно ослаблені функції державного фінансового контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств, які обмежуються контролем за сплатою податків, використанням бюджетних коштів, що виділяються державою сільськогосподарським товаровиробникам, та контролем діяльності підприємств за завданнями правоохоронних органів. Триває негативна тенденція до зниження ролі внутрішнього контролю як важливого чинника впливу на прийняття ефективних управлінських рішень в галузі.

Значний вклад у становлення та розвиток внутрішнього контролю в Україні зробили відомі вітчизняні вчені-економісти Білуха М.Т., Бодюк А.В., Бутинець Ф.Ф., Давидов Г.М., Нападовська Л.В., Петрик О.А., Рудницький В.С., Усач Б.Ф. та інші.

Проаналізувавши погляди вітчизняних учених-економістів з питань внутрішнього контролю, ми вважаємо, що він є однією із функцій управління, яка включає в себе систему економічних, правових, управлінських відносин по спостереженню за виробничо-фінансовою діяльністю підприємства. Він повинен забезпечувати перевірку виконання завдань і зобов'язань, збереження всіх форм власності з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийнятих управлінських рішень, виявляти ступінь їх реалізації, відхилення і несприятливі обставини, про що потрібно своєчасно проінформувати власників, які спроможні вжити заходів щодо поліпшення діяльності або запобігти прийняттю неефективних рішень.

Більшість авторів, у тому числі Ф. Ф. Бутинець [1, с.15], Л. В. Нападовська [2, с. 35], сутність внутрішнього контролю розглядають як невід'ємну функцію управління.

З точки зору менеджменту управлінський цикл можна подати в наступній послідовності: прогнозування, планування, організація, регулювання, стимулювання, облік, економічний аналіз, контроль.

Як видно з цієї послідовності, контроль належить до однієї із заключних фаз процесу управління. Однак сам процес управління має замкнений контур, де суб'єкт управління впливає на об'єкт управління, а від об'єкта управління до суб'єкта здійснюється зворотний зв'язок. Він необхідний для виконання управлінських рішень. Зворотний зв'язок – це й є інструмент контролю з боку суб'єкта управління за поведінкою об'єкта управління. Основне призначення внутрішнього контролю полягає в своєчасному виявленні можливих відхилень від заданої програми реалізації рішень, а також вживанні своєчасних заходів щодо їх ліквідації. В процесі такого контролю первинні цілі підприємства можуть модифікуватися, уточнюватися та мінятися з урахуванням отриманої додаткової інформації про виконання прийнятих рішень. При цьому вже на перших етапах управлінської діяльності при плануванні й організації виникає потреба в контролі за їх правильністю та обґрунтованістю.

Обґрунтовуючи сутність і структуру внутрішнього контролю ми включили до його системи також і відомий контроль, який в даний час, по суті, відсутній у сільськогосподарських підприємствах.

Найважливішою складовою внутрішнього контролю, на нашу думку, є внутрішньогосподарський контроль. Він має бути невід'ємною частиною загальної системи управління сільськогосподарським підприємством. Його завданням є забезпечення керівників (власників) підприємства незалежною, об'єктивною оцінкою відповідності діяльності підприємства встановленим нормам і правилам. Він покликаний здійснювати у виробничих підрозділах перевірку господарських операцій, пов'язаних із використанням матеріальних, фінансових ресурсів, що забезпечило б недопущення їх перевитрат, збереження грошових коштів і матеріальних цінностей, контроль за раціональним використанням трудових ресурсів, постачальницько-збутовою діяльністю, впровадженням прогресивних технологій виробництва, і в кінцевому підсумку забезпечувати ефективність роботи підприємства в цілому.

Крім того, впровадження внутрішньогосподарського контролю сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень, а також їх виконанню. При цьому слід пам'ятати, що ці аспекти внутрішнього контролю перебувають у нерозривній єдності й динамічно взаємодіють в усіх циклах управлінського процесу.

Таким чином, підсумовуючи вищевказане слід відзначити, що внутрішній контроль фактично здійснюється в кожному підприємстві, однак нормативною базою підприємницької діяльності в Україні не передбачено визначення як самого внутрішньогосподарського контролю, так і відповідних його елементів. Як результат в практиці сільськогосподарських підприємств застосування внутрішньогосподарського контролю ототожнюється з контролем керівників підприємства, бухгалтерським контролем і в окремих випадках діяльністю інвентаризаційної комісії.

1. Контроль і ревізія [підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності "Облік і аудит" [Текст] / Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2012. – 544 с. 2. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: [Текст] [монографія] – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с. 3. Рудницький В.С. Шляхи вдосконалення діючої системи контролю та пошуку її ефективних форм і методів [Текст] / В.С. Рудницький / Становлення та розвиток обліку, контролю і аналізу в Україні: Тези доповіді Міжнар. наук. конф. 16–17 березня 2006 р. / Відп. за вип. В.Г.Лінник – К.: КНЕУ, –2006. – 496 с.